

Biblioteka Centrum Kształcenia Ustawicznego Ekonomistów
w Chorzowie

Powtórka z epok - ROMANTYZM

Artur Grotger „Pożegnanie powstańca”

Granice czasowe

Europa: pierwsza połowa XIX w. od rewolucji francuskiej do Wiosny Ludów (1848)

Polska: 1818 (lub 1822)-1963

Skąd nazwa? Od łacińskiego *romanus* - rzymski

Najważniejsze hasła romantyzmu:

- kult wolności jednostki i narodu
- kult indywidualizmu - jednostka ważniejsza niż zbiorowość
- kult młodości
- rozczarowanie wiedzą - zaufanie do uczucia, wiary, intuicji, wyobraźni
- pochwała walki, spisku, buntu

Gatunki romantyczne:

- ballada
- dramat romantyczny
- powieść poetycka
- poemat dygresyjny

Pojęcia ważne w romantyzmie

- **Irracjonalizm** - wiara w pozarozumowe metody poznawania świata, w poszukiwanie prawdy drogą uczucia, wiary, wizji.
- **Mistycyzm** - wiara w możliwości kontaktu z bóstwem poprzez widzenie, wizję, sen.
- **Mesjanizm** - wiara w posłannictwo, w misję do spełnienia wobec całego narodu lub społeczeństwa, przypisywaną jednostkom (np. poecie) lub całemu narodowi (np. Polsce).
- **Historyzm** - zainteresowanie historią (zwłaszcza średniowieczem), czerpanie z niej tematów i inspiracji.
- **Ludowość** - zainteresowanie twórczością i kulturą ludu, moralnością, obyczajowością jako źródłem literatury.
- **Indywidualizm** - cecha romantyków, poczucie odrębności, jednostkowości i wyobcowania z tłumu.
- **Orientalizm** - fascynacja kulturą Wschodu.
- **Bajronizm** - postawa bohatera bajronicznego - dumnego, tajemniczego, oryginalnego indywidualisty. Typ taki stworzył w literaturze lord George Byron - angielski romantyk.
- **Spirytualizm** - pogląd, według którego istnieje świat ducha, równie ważny, a może ważniejszy od porządku świata widzianego.
- **Werteryzm** - postawa na wzór bohatera Goethego - Wertera. Cechuje go nadwrażliwość, uczuciowość i nieprzystosowanie się do świata.
- **Sturm und Drang** - okres burzy i naporu. Tak nazwano wkraczający romantyzm - bunt, odrzucenie starych konwencji i despotyzmu.

Najważniejsze tematy literatury romantycznej

- Walka o wolność
- Świat fantazji, wizji, wyobrażeń
- Poezja i misja poety
- Miłość romantyczna
- Natura, Orient, historia.
- Natura, jej piękno i duchowa istota

Twórcy i dzieła romantyzmu w Europie

Niemcy

Johann Wolfgang Goethe

- Prekursor europejskiego romantyzmu
- Największe dzieła: *Cierpienia młodego Wertera* i *Faust*

Fryderyk Schiller

- Buntownik, pesymista, bohaterowie jego dzieł zwykle ponoszą klęskę w zetknięciu ze światem.
- *Zbójcy* to najbardziej znany utwór Schillera

Anglia

George Gordon Byron

- Najważniejsze dzieła: *Giaur*, *Korsarz*, *Wędrowki Childe Harolda*

Francja

Wiktor Hugo

- Pisarz romantyczny - w dobie dominacji poezji i dramatu w Paryżu.
- Znane dzieła: *Dzwonnik z Notre Dame* oraz powieść *Nędznicy*

Rosja

Aleksander Puszkina

- Autor *Eugeniusza Oniegina*, ale też dramatu romantycznego *Borys Godunow*

Michał Lermontow

- W utworze *Bohater naszych czasów* pokazuje rosyjską odmianę choroby wieku.

Romantyzm w Polsce

1818-1863 (45 lat!)

- 1822 - Adam Mickiewicz wydaje **Ballady i romanse**

Najważniejsze tematy polskiego romantyzmu

- Wolność ojczyzny i bunt przeciw zaborcom
- Miłość romantyczna (poświęcona zwykle dla ojczyzny)
- Umiłowanie pejzażu polskiego
- Mesjanizm narodowy i jednostkowy
- Misja poety i poezji

Twórcy polskiego romantyzmu

Adam Mickiewicz

Wieszcz - piewca polskości, tradycji szlacheckiej i czynu patriotycznego

Najważniejsze dzieła:

- **Ballady i romanse** (ballady)
- **Konrad Wallenrod** (powieść poetycka)
- **Grażyna** (powieść poetycka)
- **Sonety krymskie** (sonety)
- **Dziady** (dramat romantyczny)
- **Pan Tadeusz** (epopeja)
- **Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego** (proza biblijna)
- **liryki lozańskie**
- wiersze

Juliusz Słowacki

- **Kordian** (dramat romantyczny)
- **Beniowski** (poemat dygresyjny)
- **Balladyna** (tragedia)
- **Fantazy** (dramat)

Liryka

- **Hymn Smutno mi, Boże...**
- **Testament mój**
- **Rozłączenie**
- **Grób Agamemnona**

Zygmunt Krasiński

- **Nie-Boska Komedia**

Aleksander Fredro

- **Śluby Panieńskie**
- **Zemsta**
- **Damy i huzary**
- **Pan Jowialski**

Cyprian Kamil Norwid

- **Promethidion**
- cykl **Vade-mecum**
- **Bema pamięci żałobny rapsod**

Romantyzm krajowy... (czyli co warto zapamiętać?)

1. Nurt tyrtejski

Wincenty Pol

- *Stary ułan pod Brodnicą*

2. Nurt sielski (liryki wiejskiej)

Teofil Lenartowicz

- *Złoty kubek*

Władysław Syrokomla

- *Lalka*

3. Powieściopisarze

Józef Kraszewski

- *Stara baśń*
- *Ułana*

Henryk Rzewuski

- *Pamiętki Soplicy*

Narcyza Żmichowska

- *Poganka*

Zygmunt Kaczkowski

- *Gawędy szlacheckie*

4. Szkoła ukraińska

Antoni Malczewski

- *Maria*

Seweryn Goszczyński

- *Zamek kaniowski*

Józef Zaleski

- *Dumka Mazepy*

5. Komedia

Aleksander Fredro

- *Śluby panieńskie*
- *Zemsta*
- *Damy i huzary*
- *Pan Jowialski*